

Jak řešit vysoké ceny energie v ČR?

Ceny energie se musí snížit okamžitě, následky současného stavu poškodí trvale českou ekonomiku. Co jsou příčiny vysokých cen a jak je lze snížit?

Vladimír Štěpán, ENAS Group

ABSTRACT:

Electricity and gas prices in the Czech Republic are many times higher than in other European countries. The solution to this situation could be to secure long-term gas contracts with Russia, limit electricity exports and sell it domestically at non-exchange prices, and have the state's own company purchase underground gas storage facilities.

PROČ JE RUSKÝ PLYN PRO ČECHY NEJDRAŽŠÍ?

Plyn se stal klíčovou energií pro střední Evropu pro období minimálně do roku 2040. Na rozdíl od Německa, Itálie, Rakouska, Francie, států V4 a řady dalších, nemá ČR uzavřenou dlouhodobou smlouvu na nákup levného ruského plynu. Odběratelé plynu v ČR proto zaplatí o cca 80 mld. Kč za rok více.

PROČ JE ČESKÁ ELEKTRINA PRO ČECHY TAK DRAHÁ?

V elektřině je pak situace neméně tristní. ČEZ vyvážá až 20 TWh elektřiny do zahraničí, elektřina se pak dováží z burz za výrazně vyšší ceny. Toto není volný trh. Spekulace ovládla evropské energetické burzy spíše než tržní principy, a to prostřednictvím emisních povolenek a nelogickým svázáním cen plynu cenami elektřiny. Odběratelé v ČR tak zaplatí o cca 30 mld. Kč za rok navíc. Nyní, kdy navíc po uzavření dalších zdrojů v Německu nemusí být elektřina na burzách k dispozici, a její cena se dále výrazně zvýší.

Je nutno informovat veřejnost, že výstavba Dukovan ceny elektřiny v ČR nijak nesníží. Celkem tedy odběratelé ČR zaplatí přes 100 mld. Kč za rok za plyn a elektřinu více než v ostatních státech. ČR bude také podporovat uzavření ukrajinského tranzitního systému a jeho převod na dopravu zeleného vodíku? I když kancléřka Merkelová slíbila, že i po zprovoznění plynovodu Nord Stream 2 bude zachována kapacita tranzitního systému ve výši více než 30 mld. m³ za rok.

PROČ SE ČR NECHOVÁ JAKO ZÁPADNÍ STÁTY VČETNĚ NĚMECKA?

Je otázkou, proč Německo nedováží americký plyn, ale zdvojnásobí dovoz ruského plynu

až na 110 mld. m³ od roku 2022, i když od roku 2026 EU zakazuje nově uvádět do provozu spotřebiče na plyn. Důvodů je více, ruský plyn je několikanásobně levnější než americký, německé firmy na oplátku za dovoz ruského plynu vyveze německé zboží do Ruska. Německo pak vyveze plynovodem Jamal ruský plyn do Polska a na Ukrajinu a vydělá na tom stamiliardy korun za rok. Nyní chce Německo vyvázet plyn i do ČR na přání českých politiků? Protože v zimě je vysoký odběr plynu a vysoké ceny na burze, Německo odkládá schválení plynovodu Nord Stream 2 až na léto 2022. Schválit jeho provoz ale musí, jinak by skončila strategie Energiewende a kolaps německé energetiky by byl jistý.

Stejně jako pro Německo, je i pro ČR zásadní otázkou dosažení co nejnižších nákupních cen plynu. Pokud ČR uzavře dlouhodobý kontrakt na nákup plynu za nízké ceny, bude v ČR levné i teplo, které se z něj vyrábí,

sníží se i platba za povolenky o desítky miliard korun za rok. A bude levnější i elektřina. Pokud ne, tak se ČR ocitne v kritické situaci. A bude hrozit i celkové zhroucení ekonomiky, protože při nízké přidané hodnotě je pokles ekonomiky ČR přímo úměrný nárůstu cen energie.

PROČ JENOM ČR NEPŘIJALA S VÝJIMKOU SOCIÁLNÍCH ŽÁDNÁ JINÁ OPATŘENÍ NA OCHRANU ODBĚRATELŮ?

ČR nyní prodává nejvíce ze všech států EU díky energetické politice státu. Na rozdíl např. od Francie, ČR nechá ČEZ vyvázet elektřinu ze svých levných zdrojů do Německa a odběratelé v ČR budou platit i nadále deformované burzovní ceny. Zde je potřeba upozornit, že Francie snížila ceny elektřiny pro odběratele o 25 %, přestože se zvýšily ceny od dodavatele o 30 %. V ČR se zvýšily o 300 % a stát

ve prospěch odběratelů nereaguje. Průmysloví odběratelé již reagují ukončením výroby, řada z nich hlásí, že při takto vysokých cenách energie, jako jsou v ČR, se udrží již jen několik měsíců, nebo přesunou výrobu do zahraničí. Činnost skončí i velká část poskytovatelů služeb. Tyto subjekty již jen čekají nejdéle do léta, zda stát urychleně přijme účinná opatření, stát ale žádná nepřipravuje.

DŮSLEDKY ENERGETICKÉ KRIZE NA EKONOMIKU ČR A ODBĚRATELE MOHOU BÝT TRVALÉ

Důsledkem energetické krize v ČR je inflace téměř 10 %, dvakrát vyšší než 5% inflace v EU, a tím dochází i k rekordnímu zdražování zboží v ČR, jakož i rekordnímu znehodnocení úspor uložených v bankách. Český tisk situaci komentuje slovy: úroky jako v Rusku, recese na krku. Do energetické chudoby nespadne milion, ale až 5 milionů lidí a velká část energeticky náročného průmyslu a služeb může být zničena. ČR je jediný stát v EU, který řeší energetickou krizi jen sociálními opatřeními, tj. dalším zadlužováním státu. Přitom je krizí postižena nejvíce. Je známo, že zálohy na energii jsou v ČR někdy i vyšší než důchody. Sociální opatření problémy nevyřeší, neřeší příčiny, problém jenom odouvají a zhoršují dalším zadlužováním státu.

ŘEŠENÍ ENERGETICKÉ KRIZE V ČR MŮŽE BÝT RELATIVNĚ RYCHLÉ A LEVNĚ

Při všech výše uvedených dramatických dopadech na ČR je možné řešení energetické krize pro ČR rychlé a relativně levnější, než by se zdálo, v energetice lze totiž ušetřit 100 až 200 mld. Kč za rok. Základní nástroje jsou výrazné omezení vývozu elektřiny státem majoritně vlastněné společností ČEZ a uzavření dlouhodobého kontraktu na dovoz plynu s Gazpromem bez prostředníka.

Využít lze např. státní společnosti ČPP Transgas a pak levně předprodávat tento plyn obchodníkům a teplárnám. Je zcela zásadní stabilizovat ceny energetických komodit, vč. toho, že stát musí koupit podzemní zásobníky plynu od společnosti RWE, a tím zamířit spekulacím obchodníků.

Skupina odborníků sdružená pod názvem Energie není luxusní zboží nabízí pomoc a vyřešení uvedených problémů. Stejně tak jsme schopni nezávisle posoudit kontrakty ČEZ na vývoz elektřiny, ČR nemá žádnou legislativní povinnost dodávat elektřinu na burzy, je to jen osobní odpovědnost ČEZu a státu jako vlastníka. Je také nutno založit nezávislou burzu pro obchod s elektřinou a plynem pro státy V4 a omezit deformaci cen energie i jejich dramatického kolísání. Ostatní státy V4 již výše uvedená opatření v principu přijaly.

PRO ŘEŠENÍ KRIZE JE NUTNÁ SHODA NA POLITICKÉ SCĚNĚ VČETNĚ VZTAHŮ S RUSKEM PO VZORU NĚMECKA

Energetická koncepce navrhovaná vládou, vč. instalace 100 tisíc solárních elektráren na střechách, problém vysokých cen energetických komodit a jejího hrozícího nedostatku do roku 2040 nijak neřeší, stejně jako sázka na jadernou energii. Nutné je trvat na vlastním energetickém mixu, a to včetně plynu jako protiváhy k OZE. Plynu je totiž dost, navíc USA zprovozňují další kapacity a jeho cena klesne na třetinu proti cenám z burz. Je ho nutné do roku 2040 využívat stejně, obdobně jak to přes různé prohlášení budou dělat stále více v Německu.

Jako dobrý příklad lze uvést Slovensko, kde využívají jaderné elektrárny, teplárny převedli na plyn, uzavřeli dlouhodobý kontrakt na dovoz plynu s Gazpromem a výrazně snížili spotřebu energie. V SR se tato energetická koncepce diskutovala dva roky, zásadní bylo, že postoj poslanců, vysokých představitelů ministerstev i vedení energetických firem byl jednotný, zásadním cílem se stala ochrana odběratelů a prosperita státu. Tento „pozitivní nacionalismus“, který je patrný i v Polsku a Maďarsku, v ČR chybí. Při jednání obdobného cíle v ČR zatím chybí podpora politiků včetně urovnání vztahů s Ruskem. V Německu politici uvádí, že nepovažují Rusko za hrozbu pro Evropu, vyjadřují podporu ruskému plynu a umožňují spolupráci v oblasti plynárenství. Zachovají si tak mj. i nízké ceny energie. ČR si může vybrat, zda se bude chovat jako Německo a Rakousko, nebo bude eskalovat napětí ve vztahu k Rusku se všemi důsledky.

DALŠÍ NÁSTROJE PRO ŘEŠENÍ ENERGETICKÉ KRIZE V ČR VČETNĚ PODPORY MÉDIÍ

Místo, aby se v ČR neustále udělovaly výjimky a dotovalo se zvyšování výroby energie a provoz zastaralých uhelných zdrojů, které stejně svůj provoz skončí do roku 2030, je nutno začít masivně stimulovat úspory energie. Zvýšení podílu obnovitelných zdrojů na spotřebě elektřiny lze mnohem rychleji a levněji dosáhnout snížením spotřeby energie, kde existují obrovské rezervy. Pak lze využít i prostředků EU, protože těmito opatřeními lze dosáhnout, nebo se alespoň výrazně přiblížit k cíli snížit emise do roku 2030 o 55 %.

Prognóza EU uvádí, že Německo do roku 2030 odstaví špinavé zdroje, nedokáže to ale Polsko, ČR a Bulharsko, které zaplatí 95 % plateb za povolenky celé EU. Podpory je proto nutno směřovat i do zvýšení účinnosti výroby energie, podporu je potřeba okamžitě poskytnout i podnikům. Jejich náklady

se zvýšily o stovky procent a v průběhu roku 2022 se budou dále zvyšovat. Spotřebu energie lze snížit v ČR o desítky procent, ČR patří mezi pět států s nejvyšší spotřebou energie na jednotku HDP. Výmluva, že je ČR průmyslový stát, neobstojí.

Mainstreamová média vč. České televize dopady energetické krize na ČR bagatelizují a nepodávají objektivní informace. Upozorňují na ně nezávislá média, kdy výše uvedenou analýzu provedla skupina odborníků Energie není luxusní zboží. V jiných státech EU jsou již přijaty desítky konkrétních opatření. Je nutno, aby se změnil postoj médií, diskutovaly se zásadní problémy energetiky, a to otevřeně.

O AUTOROVÍ

Ing. VLADIMÍR ŠTĚPÁN je absolventem Vysoké školy ekonomické v Praze. Má více než třicetileté zkušenosti v energetice, zejména v oblasti plynárenství, teplárenství, mimo energetiku v oblasti ŽP a makroekonomiky. Specializuje se na ceny, komerční a právní podmínky kontraktů, privatizaci, regulaci, vztah mezi makroekonomikou a energetikou, dopady využívání energetických zdrojů na ŽP, včetně výroby z obnovitelných zdrojů. Jako obchodní ředitel ČPP byl odpovědný za kontrakty na dodávky plynu do ČR, uzavřel smlouvy pro tranzit plynu přes ČR za stovky miliard korun, stejně jako mezinárodní smlouvy na uskladňování plynu. Vedl kontraktní jednání a zabýval se problematikou diverzifikace zdrojů. Připravil projekty ocenění za stovky miliard korun při privatizaci energetických společností. Byl poradcem nadnárodních evropských energetických společností v mezinárodních projektech v Chorvatsku, Řecku, Izraeli, Mongolsku a Číně. K těmto tématům pravidelně publikuje, včetně prezentací na mezinárodních konferencích v řadě měst Evropy. Vystupoval jako expert v mezinárodních arbitrážních řízeních. Spolupracoval rovněž s vládní komisí pro přípravu nové energetické politiky ČR. Posuzuje technicky, obchodně a ekonomicky projekty na dodávku tepla pro odběratele tepla. Byl řadu let poradcem ERÚ ČR v oblasti plynárenství a teplárenství. Od roku 1992 spoluzakladatel poradenské společnosti ENA s.r.o., po rozdělení ENA od roku 2015 zakladatel společností PSC Call s.r.o. a Enas s.r.o. Je členem skupiny Energie není luxusní zboží.

Kontakt: stepan@enas-group.cz